

DOMSTOL

ADMINISTRASJONEN

Saksbehandler: Kirsti Saur
Direkte tlf.: 73567052
Dato: 19.11.2018
Saksnr.: 18/962 - 11
Arkivkode: DOMSTOL 008
Deres ref.:

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Høringssvar - forslag til endringer i tvisteloven - tvistelovevalueringen

Domstoladministrasjonen viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 12. juli 2018. Høringsfristen var satt til 20. oktober 2018, men Domstoladministrasjonen har fått utsatt høringsfrist.

Vedlagt følger Domstoladministrasjonens høringsuttalelse.

Med hilsen

Solveig Moen
avdelingsdirektør

Kirsti Saur
seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg:

Domstoladministrasjonens høringsuttalelse

Domstoladministrasjonens høringsuttalelse

Forslag til endringer i tvisteloven – tvistelovevalueringen

Innhold

1. Innledning	2
2. Saksforberedelse og hovedforhandling i allmennprosessen	2
2.1. Rettens angivelse av fristers avslutning	2
2.2. Oppnevning av juridisk kyndige meddommere	4
3. Småkravsprosessen	4
3.1. Innledende bemerkninger	4
3.2. Tidsfristen for behandlingen av saker etter småkravsprosess	5
3.3. Verdigrensen for behandling av småkravssaker	5
4. Sakskostnadsreglene	6
4.1. Kostnadsbegrensing i saker med lav tvistesum	6
4.2. Rettens overprøving etter tvisteloven § 20-5 fjerde ledd	6
4.3. Rettens fastsetting av prosessfullmektigens godtgjøring	6
4.4. Statens ansvar for partenes sakskostnader	7
5. Regler om overprøving og om ankeinstansen	7
5.1. Aktiv saksstyring og konsentrasjon i lagmannsretten	7
5.2. Ankesummen	8
5.3. Adgangen til å nekte anke fremmet etter tvisteloven § 29-3 annet ledd	8
5.4. Mulig forslag til endring i tvisteloven § 29-13 fjerde ledd	9
6. Behandling i forlikrådet	9
6.1. Verdigrensen for saker som skal behandles i forlikrådet	9
7. Diverse spørsmål	9
7.1. Saksanlegg ved Oslo tingrett og Oslo byfogdembete	9
7.2. Domsavgivelse ved sirkulasjon	9
8. Fjernmøter, fjernavhør og fjerntolkning	9
9. Økonomiske og administrative konsekvenser	10

1. Innledning

Domstoladministrasjonen viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 12. juli 2018, hvor lovavdelingens høringsnotat «Forslag til endringer i tvisteloven – tvistelovevalueringen» datert juli 2018 er vedlagt. Den alminnelige høringsfristen er satt til 20. oktober 2018, men Domstoladministrasjonen har fått utsatt høringsfrist til 20. november 2018.

Hørings-saken ble behandlet av Domstoladministrasjonens styre i møte 12. november 2018. I denne høringsuttalelsen gjennomgås Domstoladministrasjonens hovedsynspunkter på de foreslåtte endringene i tvisteloven. Vår høringsuttalelse følger i all hovedsak strukturen i departementets høringsnotat.

2. Saksforberedelse og hovedforhandling i allmennprosessen

2.1. Rettens angivelse av fristers avslutning

Angivelse til en bestemt kalenderdato

Domstoladministrasjonen er positiv til at det lovfestes at visse frister skal angis til en bestemt kalenderdag, og at dette gjøres obligatorisk for domstolene. Hensynet til den klarhet som en bestemt fristdato gir, veier etter Domstoladministrasjonens syn tyngre enn fordelene med en mer elastisk fristangivelse. Det er spesielt viktig å unngå uklarheter eller tvil om utløpstidspunktet for frister som kan gi fravær i henhold til tvisteloven § 16-7 første og annet ledd. Det samme gjelder ankefrister og søksmålsfristen som løper etter at det er avsagt dom i forliksrådet, samt søksmålsfrister som løper etter at det er truffet utenrettslige avgjørelser som vil få rettskraftvirkninger dersom søksmål ikke reises. Vi mener videre det er grunn til å vurdere om andre frister som settes av domstolene også skal fastsettes til en bestemt kalenderdag.

I tillegg til at konkrete fristangivelser vil rydde av veien tvil med hensyn til fristers utløpstidspunkt, vil forslaget også kunne støtte opp under bruk av digitale løsninger i domstolenes systemer.

Vi er for øvrig kjent med at flere domstoler allerede i dag rutinemessig angir enkelte frister, som for eksempel tilsvaksfrister, til en bestemt kalenderdag. Men praksis varierer, i enkelte tilfeller også innenfor den enkelte domstol. Også av hensyn til mest mulig lik praksis blant domstolene er det ønskelig med klare regler for angivelse av frister.

Forholdet til rettsferien

Det går fram av høringsnotatet s 22 at departementet legger til grunn at en frist som er fastsatt til en bestemt dato ikke skal forskyves som følge av rettsferien. Imidlertid skal retten etter endringsforslaget «ta hensyn til rettsferien ved fastsettelsen av den konkrete kalenderdag en frist settes til».

Prinsippet om at frister ikke løper i rettsferien vil som følge av departementets forslag utspille sin rolle, i hvert fall hvis forslaget omfatter samme fristtyper som er omfattet av domstoloven § 140 andre ledd. Hensynene bak rettsferien gjør seg imidlertid fortsatt gjeldende, og det vil være behov for at domstolene i tillegg til sin egen ferieavvikling, tar hensyn til at parter og aktører kan være fraværende i periodene som er angitt i domstoloven § 140 første ledd. Retningslinjer for praktiseringen av fristfastsettelse i ferieperioder bør komme til uttrykk enten i lovtekst eller i lovforarbeidene, slik at domstolenes praksis på dette området blir mest mulig lik.

Elektronisk forkynning

Domstolene kan i medhold av postforkynningsforskriften § 4 tredje ledd forkynne dokumenter i sivile saker i elektronisk form. Ved elektronisk forkynning erstattes den fysiske mottakskvitteringen av en melding som automatisk genereres til domstolen når bruker åpner dokumentet. Det er foreløpig ikke utviklet en teknisk løsning for slik automatisk melding i Aktørportalen, og reglene om elektronisk forkynning er følgelig ikke trådt i kraft, jf. ELSAM-forskriften § 9 andre og fjerde ledd.

Grunnen til at det ennå ikke er utviklet en funksjon for automatisk melding i Aktørportalen, er at dette er en svært ressurskrevende løsning å utvikle. Med de rammer prosjektet Digitale domstoler har, vil investering og utvikling måtte skje over en lengre tidsperiode. Som et ledd i dette arbeidet bør det vurderes om det er mulig å finne løsninger som er mindre ressurskrevende. Et alternativ til en automatisk melding er å utvikle en manuell kvitteringsfunksjon i Aktørportalen, en løsning som er langt enklere og billigere å utvikle. En slik funksjon vil medføre en forenkling for brukerne av Aktørportalen, som i stedet for å måtte lagre forkynningsbrevet og laste det opp som nytt dokument i portalen slik det fungerer i dag, kan trykke på en «kvitteringsknapp» som bekreftelse på at dokumentet er mottatt. En slik løsning vil ikke falle inn under ordlyden i postforkynningsforskriften § 4 tredje ledd, og vi antar at en slik forkynningsform vil måtte anses som underhåndsforkynning jf. domstolloven § 179. Så lenge det kun er advokater som kan benytte Aktørportalen har ikke dette så stor praktisk betydning. Men etter planen vil portalen etter hvert bli utvidet til å omfatte selvprosederende parter, og overfor denne brukergruppen vil regelen om underhåndsforkynning ikke komme til anvendelse. Vi foreslår derfor at ordlyden i § 4 tredje ledd endres slik at ikke kun automatisk genererte meldinger omfattes av bestemmelsen, men også elektroniske meldinger som sendes ved hjelp av en kvitteringsfunksjon integrert i den tekniske løsningen.

Postforkynningsforskriften § 4 tredje ledd tar i dag utgangspunkt i at ELSAM-forskriften kun gjelder for sivile saker. Domstoladministrasjonen har i samarbeid med Justisdepartementet utarbeidet et forslag om å endre ELSAM-forskriften slik at også straffesaker og jordskiftesaker omfattes av forskriften. Dersom ELSAM-forskriftens virkeområde utvides i henhold til nevnte forslag, vil det være behov for å endre virkeområdet for postforkynningsforskriften § 4 andre ledd tilsvarende.

Forkynningstidspunktet ved elektronisk forkynning

Fastsettelsen av forkynningstidspunktet følger av forskriften § 7 andre ledd. Etter gjeldende bestemmelse skal forkynningstidspunktet fastsettes fra dokumentet er gjort tilgjengelig og varsel om dette er sendt brukeren, med et tillegg på fem virkedager. Departementet foreslår å korte tillegget ned til to dager. Domstoladministrasjonen er enig i at man bør gå bort fra et tillegg på fem dager ved elektronisk forkynning, da hensynene bak femdagersregelen ved postforkynning ikke gjør seg gjeldende ved elektronisk forkynning. Etter vår oppfatning bør forkynningstidspunktet settes til tidspunktet da det ble gjort tilgjengelig for mottakeren og varsel om dette er sendt vedkommende. Vi kan ikke se at det skal være nødvendig med et fast tillegg, heller ikke på to dager, når forkynningen skjer elektronisk.

Forkynningstidspunktet vil imidlertid ikke lenger ha den samme betydningen dersom det gjøres obligatorisk å sette frister til en bestemt kalenderdato. Dersom fristens utløpsdato ikke lenger skal knyttes til et meddelelses- eller forkynningstidspunkt, vil dette tidspunktet ikke lenger være et avgjørende skjæringstidspunkt. Dersom brukeren rent faktisk er blitt kjent med dokumentet på et senere tidspunkt enn forventet, kan dette imidlertid ha betydning ved en eventuell begjæring om forlengelse av fristen.

2.2. Oppnevning av juridisk kyndige meddommere

Domstoladministrasjonen er enig med departementet i at det vil være ønskelig å stimulere til en utvikling i retning av at domstolsbehandling i større grad blir valgt som alternativ til voldgift. Domstolsbehandling vil være særlig fordelaktig i saker der det reises vanskelige juridiske spørsmål, og der partene i næringslivet vil ha interesse og behov for rettslige avklaringer. Vi antar derfor at det er et potensiale for å få flere næringslivstvister til domstolene. Å stimulere til en slik utvikling kan til en viss grad gjøres ved å legge til rette for økt grad av spesialisering i domstolene. Dette er igjen et argument for å foreta endringer i domstolsstrukturen, da større enheter vil gi mulighet for økt grad av spesialisering i domstolene. Videre vil domstolene allerede ha flere konkurransefortrinn, som godt kvalifiserte dommere, gode saksbehandlere og saksbehandlingssystemer, egnede lokaler og etter hvert gode tekniske hjelpemidler og effektive arbeidsmåter. I tillegg har domstolene høy tillit i samfunnet.

Når det gjelder mulige lovendringer er det i Domstoladministrasjonens styre delte oppfatninger. På den ene side er det en bekymring for at en bestemmelse som åpner for at partene skal kunne legge sterke føringer for når juridisk kyndige meddommere skal oppnevnes, kombinert med at partenes ønske om personvalg stort sett skal følges, griper for sterkt inn i domstolenes og dommernes uavhengighet. På den annen side har forslaget også positive sider. I tillegg til at forslaget kan bidra til å få flere av de store næringslivssakene til domstolene, kan det bidra til økt fleksibilitet, og gi bedre forholdsmessighet i behandlingen av de største sakene. Dersom adgangen til å oppnevne juridisk kyndige meddommere skal utvides, bør regelen derfor avgrenses slik at den kun får anvendelse i saker av en viss størrelse. På samme måte er det behov for å avgrense når det gjelder hvilke saksområder en slik ordning skal gjelde for. Det vil ikke være ønskelig om bestemmelsen fikk generell anvendelse, slik at den også kan påberopes på saksområder der behovet for spesialistkompetanse ikke gjør seg gjeldende.

Dersom lovendringsforslaget blir fulgt opp, er det prinsipielt viktig at retten gis adgang til å unnlate å oppnevne juridisk kyndige meddommere dersom retten vurderer at dette ikke er hensiktsmessig ut fra en proporsjonalitetsvurdering. Hensynet til domstolenes uavhengighet taler videre for at retten skal ha det avgjørende ordet ved valget av hvilke personer som skal oppnevnes, og rettens adgang til å fravike partenes forslag bør ikke være for snever. Et alternativ til den foreslåtte ordlyden, kunne være å formulere bestemmelsen slik at retten skal legge vekt på, eventuelt vesentlig vekt på, partenes forslag til personvalg ved oppnevningen.

3. Småkravprosessen

3.1. Innledende bemerkninger

Departementet har foretatt en teknisk gjennomgang av reglene om saksbehandling i småkravssaker, samt beløpsgrenser i anke- og sakskostnadsregler som berører småkravssakene. Domstoladministrasjonen mener det kan være grunn til å se på behandlingen av småkravssaker i et bredere perspektiv. Etableringen av stadig nye utenrettslige tvisteløsningsnemnder er en utvikling som kan gi grunn til bekymring. Domstolene skal være en aktiv konfliktløser i samfunnet, og det er uheldig dersom en stadig større del av tvistesakene løses utenfor domstolene. Det er av stor betydning at domstolene er tilgjengelige, og gir et tilbud som folk flest vil være tjent med. Sett i lys av dette bør det etter Domstoladministrasjonens oppfatning foretas en grundigere vurdering av hvordan småkravssaker behandles i domstolene, hvorvidt dagens regler om småkravssaker fungerer etter sin hensikt og om modellen for behandling av småkravssaker bør endres. Dersom modellen for behandling av småkravssaker skal vurderes mer prinsipielt, bør det etter vår oppfatning tas

utgangspunkt i domstolene som den sentrale konfliktløseren i samfunnet, vurdert i sammenheng med andre tjenester og tilbud på grunnplanet i rettspleien.

3.2. Tidsfristen for behandlingen av saker etter småkravsprosess

I 2017 ble kun 47 % av småkravssakene avgjort innen tidsfristen på tre måneder fra sakene kom inn til tingretten. Den gjennomsnittlige behandlingstiden for småkravssakene var samme år i underkant av fire måneder. Dette viser etter Domstoladministrasjonens oppfatning at det er behov for en vurdering av hvordan småkravsprosessen fungerer jf. ovenfor, herunder en vurdering av om retten bør gis flere virkemidler for å kunne påskynde framdriften i den enkelte sak, og om det i større grad bør åpnes for rettsmekling i småkravssaker. Det er videre grunn til å se nærmere på hvilke erfaringer som kan hentes fra domstoler som har hatt et spesielt fokus på småkravsprosessen, og som har en gjennomsnittlig saksbehandlingstid innenfor dagens tidsfrist. Vi finner grunn til å anta at det finnes et potensiale for å styrke småkravsprosessen som en rask og effektiv behandlingsmodell, proporsjonalt tilpasset saker som gjelder relativt sett små verdier, og som samtidig ivaretar brukernes behov og interesser på en god måte.

Når flere domstoler har problemer med gitte tidsfrister og mål for saksbehandlingstid, er knapphet på ressurser en stor del av forklaringen. Dette må også antas å gjelde tidsfristen for småkravssaker. Selv om det etter vår oppfatning ikke er ønskelig at konsekvensene av budsjettkutt og mindre ressurser til domstolene blir kamuflert ved at tidsfrister blir forlenget, ser vi også at det er problematisk å ha en lovbestemt tidsfrist som innfris i under halvparten av sakene. Det er blant annet annet uheldig dersom tidsfristen fører til at småkravssaker blir prioritert på bekostning av saker som behandles etter allmennprosessen. Det er også slik at det i mange småkravssaker er selvprosederende parter, og det kan gå med mye tid til veiledning mv., noe som forsinker framdriften i mange av sakene. I disse tilfellene vil en frist for å avslutte saken ved dom etter tre måneder kunne være for kort tid. Vi vil på denne bakgrunn støtte forslaget om å forlenge fristen fra tre til fire måneder.

Dersom departementet kommer fram til at fristen skal forlenges, vil vi fraråde det alternative forslaget at fristens utgangspunkt endres til tidspunktet for fastsatt tilsvarefrist. Det er av praktiske grunner en stor fordel at fristen regnes fra stevningen blir inngitt, i likhet med utgangspunktet for frister og saksbehandlingstid generelt. Sett fra Domstoladministrasjonens ståsted er det ikke ønskelig å bryte med dette alminnelige utgangspunktet, da det i så fall vil gi behov for spesialtilpasninger i saksbehandlingssystemet, noe som vil medføre ekstra kostnader.

3.3. Verdigrensen for behandling av småkravssaker

Formålet med reglene om småkravsprosess er å bidra til bedre proporsjonalitet mellom omfanget av saksbehandlingen og sakens betydning. Ved siden av en raskere og mer effektiv behandling av de minste sakene, er en viktig side med småkravsprosessen at sakskostnadene begrenses. Kostnadsgrensen fører til redusert prosessrisiko for partene, noe som har betydning for partenes reelle tilgang til de alminnelige domstolene, også når det tvistes om relativt sett små verdier. Domstoladministrasjonen mener at reglene om småkravsprosess egner seg for saker som gjelder verdier ut over den verdigrensen som gjelder i dag, og at det ut fra et brukerperspektiv er ønskelig med en sakskostnadsbegrensning på 20 % av tvistesummen i en større andel av sakene. Vi støtter forslaget om å heve verdigrensen for småkravsprosessen, og mener kr 250 000 er et fornuftig nivå.

Etter Domstoladministrasjonens oppfatning bør man se på mulighetene for å utforme sakskostnadsreglene slik at de i større grad kan virke disiplinerte på partenes prosessatferd. For å

motvirke at saker blir unødvendig vidløftiggjort, kan det være grunn til å vurdere å utvide unntaksregelen i tvisteloven § 10-5 tredje ledd for når sakskostnader skal kunne tilkjennes ut over grensen på 20 %. Dagens vilkår for dette er at en part «åpenbart uten grunn» har anlagt sak eller tatt til gjenmæle jf. første punktum, eller har påført motparten kostnader ved «forsømmelige forhold» jf. andre punktum. Bestemmelsen er ment som en snever unntaksregel. For å gi bestemmelsen en videre anvendelse og en antatt større disiplinerende effekt, kan «forsømmelige forhold» byttes ut med «uten rimelig grunn».

4. Sakskostnadsreglene

4.1. Kostnadsbegrensing i saker med lav tvistesum

Domstoladministrasjonen er enig i at det bør være et mål at sakskostnadene som kan kreves erstattet av motparten skal stå i et rimelig forhold til sakens omfang. Vi er imidlertid i tvil om det vil være hensiktsmessig å innføre en kostnadsgrænse på 40 % i saker innenfor en bestemt tvistesum. Det er en fare for at en slik grænse vil kunne være prosessdrivende i seg selv, og dermed i noen saker virke mot sin hensikt. Ellers vil bestemmelsen ikke være anvendelig for de mange sakene som omhandler ideelle interesser, og den vil derfor ikke treffe så bredt som ønskelig. Når det gjelder sakskostnader ved ankebehandling i Høyesterett, vises det for øvrig til Høyesteretts høringsuttalelse av 18. oktober 2018.

Det skal i dag mye til for at en part som har vunnet saken, får sitt sakskostnadskrav redusert ved utmålingen. Det følger av § 20-5 at det er «nødvendige kostnader» som kan kreves erstattet. For å oppnå bedre forholdsmessighet mellom tilkjente sakskostnader og sakens betydning enn det man kan se eksempler på i dag, vil vi foreslå at det formuleres en generell regel i § 20-5 som understreker at proporsjonalitetshensynet skal være et viktig hensyn ved rettens utmåling av erstatning for sakskostnader. Formålet med endringen bør være at domstolene i praksis nedsetter sakskostnadene i større grad enn det som er tilfelle i dag.

Som ovenfor nevnt i punkt 3.3. bør sakskostnadsreglene utformes slik at de kan virke disiplinerende på partenes prosessatferd. For å motvirke at saker blir unødvendig vidløftiggjort, kan det være grunn til å vurdere å senke terskelen for å tilkjenne sakskostnader uavhengig av utfallet i saken. Det framgår av § 20-4 bokstav c at sakskostnader kan tilkjennes uavhengig av sakens utfall «i den utstrekning kostnadene skyldes motpartens forsømmelser». For å gi bestemmelsen en videre anvendelse og en antatt større disiplinerende effekt, kan bestemmelsen utformes slik at erstatning for sakskostnader kan tilkjennes når en part «uten rimelig grunn» har påført motparten kostnader.

4.2. Rettens overprøving etter tvisteloven § 20-5 fjerde ledd

Varslingsbestemmelsen i § 20-5 femte ledd kan i noen tilfeller gjøre det for tungvint for retten å sette ned kostnadskrav der motparten ikke har innsigelser mot kravet. Domstoladministrasjonen er enig i at varslingsregelen bør fjernes, og mener at hensynet til kontradiksjon vil være tilstrekkelig ivarett ved en bestemmelse om at partene skal begrunne de enkelte utgiftspostene samtidig med at kostnadsoppgaven blir lagt fram.

4.3. Rettens fastsetting av prosessfullmektigens godtgjøring

Det følger av tvisteloven § 3-8 første ledd at parten eller prosessfullmektigen kan be retten om å fastsette prosessfullmektigens godtgjøring. Domstoladministrasjonen er positiv til at bestemmelsen

flyttes til kapittel 20 for å gjøre den mer synlig. Vi mener imidlertid at det ikke er hensiktsmessig å innta en regel om at retten ved hovedforhandlingens avslutning, rutinemessig skal informere partene om adgangen til å be retten om å fastsette prosessfullmektigens godtgjøring. Dette ville gjøre bestemmelsen mer kjent, og det må antas at domstolene ville få flere slike begjæringer til behandling. Det kan imidlertid også lede til mer konflikt og mange ubegrunnede begjæringer, og dermed føre til unødvendig ressursbruk i domstolene.

4.4. Statens ansvar for partenes sakskostnader

Domstoladministrasjonen støtter forslaget om at krav etter tvisteloven § 20-12 fremmes for Domstoladministrasjonen.

På denne måten kan Domstoladministrasjonen innhente opplysninger fra aktuell domstol, erkjenne ansvar og komme til enighet om erstatningsbeløpet uten å måtte involvere domstolene. Likeledes kan Domstoladministrasjonen argumentere for hvorfor man eventuelt ikke finner grunnlag for å erkjenne ansvar, og hvorfor ikke hele det krevde beløpet blir dekket mv. I de tilfellene man ikke oppnår enighet kan domstolene involveres. På denne måten blir det færre saker til behandling for domstolene, ved at de slipper å behandle krav som ikke bestrides. Selv om Domstoladministrasjonen også i dag inngår utenrettslige forlik, involveres domstolens saksbehandlere og dommer ved mottak av kravet, pålegg om tilsvær, eventuelle utsettelse av tilsværfrist og utferdigelse av hevingskjennelse.

For å oppnå at alle krav sendes Domstoladministrasjonen, støtter vi forslaget om at det lovfestes at alle krav må fremmes til Domstoladministrasjonen først, og at kravene først kan fremmes for domstolene dersom enighet ikke blir oppnådd.

Domstoladministrasjonen er enig i at det bør fremgå av lovteksten at det har fristavbrytende virkning, jf. tremåneders fristen etter § 20-12 tredje ledd første punktum, å fremme kravet for Domstoladministrasjonen.

I utkastet til lovtekst § 20-12 fjerde ledd femte punktum fremgår det at dersom enighet ikke er oppnådd innen 45 dager/to måneder fra kravet er sendt rette myndighet kan kravet bringes inn for domstolen.

Med hensyn til fristen før saken kan fremmes for domstolene ønsker Domstoladministrasjonen primært at denne settes til to måneder. Dette på bakgrunn av at erstatningskrav som er prinsipielle eller gjelder høye beløp, vil måtte fremmes for Domstoladministrasjonens styre slik at de kan involveres i prosessen. Styret har møter 6 ganger årlig, men kan også behandle saker på sirkulasjon.

Domstoladministrasjonen støtter at det presiseres i lovteksten at ved krav som følge av feil begått i forlikrådet er Staten ved Justisdepartementet motpart.

5. Regler om overprøving og om ankeinstansen

5.1. Aktiv saksstyring og konsentrasjon i lagmannsretten

Tvisteloven legger opp til at overprøvingen av førsteinstansens avgjørelser skal begrenses og konsentreres om de reelle tvistepunktene i ankeomgangen. Det er forutsatt at retten skal bidra aktivt til en slik tilskjæring av saken under saksforberedelsen. Evalueringen viser at intensjonen om en kulturendring for saksbehandlingen og en mer effektiv gjennomføring av ankebehandlingen ikke har fått fullt gjennomslag.

Domstoladministrasjonen støtter departementets forslag om å fremheve at regelen i § 9-4 første ledd også gjelder for saksforberedelsen i ankeinstansen. Forslaget om å innta tilsvarende bestemmelse i ankekapittelet innebærer ingen realitetsendring, men vil måtte oppfattes som et signal og en oppfordring til at lagmannsretten inntar en mer aktiv rolle, og ikke i for stor grad overlater til partene å bestemme omfanget av bevisføringen og tidsrammen for ankeforhandlingen.

Det er etter Domstoladministrasjonens oppfatning ønskelig å utforme prosessreglene slik at man får en dreining av lagmannsrettens rolle fra en omprøvings- til en mer rendyrket overprøvingsinstans. Noe av det kan oppnås ved strengere silingsregler, videre adgang til skriftlig behandling, herunder mulighet for å kombinere muntlig og skriftlig behandlingsprosess. Dette vil i sum kunne bidra til mer effektiv utnyttelse av lagmannsrettens ressurser.

5.2. Ankesummen

Domstoladministrasjonen støtter departementets forslag om å heve ankesummen i § 29-13 første ledd, og at vurderingen av nivå bør knyttes til størrelsen på sakskostnadene som normalt påløper ved behandling av tvistesaker i to instanser. Selv om det innføres en begrensning av sakskostnadene i saker som gjelder formuesverdier opp til en bestemt beløpsgrense, jf. høringsnotatet punkt 6.2, vil ikke dette være til hinder for at kostnadene ved å føre en sak i to instanser kan bli så høye at de nærmer seg verdiene som det tvistes om. I likhet med departementet mener Domstoladministrasjonen at ankesummen ut fra en proporsjonalitetsbetraktning bør heves til minst 250 000 kroner.

5.3. Adgangen til å nekte anke fremmet etter tvisteloven § 29-3 annet ledd

Departementet foreslår ingen utvidelse av silingsadgangen etter tvisteloven § 29-13 i denne omgang, men ber om høringsinstansenes syn på spørsmålet.

Vilkåret for nektelse etter § 29-13 annet ledd tolkes strengt i praksis, og for å nekte en anke fremmet kreves en høy grad av sikkerhet for at resultatet ville blitt stående etter en eventuell ankebehandling. Da dagens restriktive praksis ble utviklet, gjaldt det ikke et krav om begrunnelse for beslutningen om å nekte en anke fremmet. At slike beslutninger nå gis grundige begrunnelser, medfører etter Domstoladministrasjonens oppfatning at det ikke er behov for en like streng silingspraksis som tidligere.

Å unngå en kostbar ankebehandling i lagmannsretten der hvor det er liten grunn til å forvente et annet resultat, vil både av samfunnsmessige hensyn og av hensyn til partene i den enkelte sak, ha gode grunner for seg. Silingsbehandlingen innebærer en reell og betryggende forenklet overprøving, og med begrunnede avgjørelser vil det være mulig å overprøve om ankenektelsen har vært forsvarlig. Vi kan derfor ikke se noen betenkeligheter med en utvidelse av silingsadgangen.

Departementet har vist til rapporten «Reformer i andre instans» av 1. juli 2015, der det nevnes to alternative måter å utvide silingsadgangen på. Det ene alternativet er å dempe dagens kvalifikasjonskrav, f.eks. slik at anken kan nektes fremmet dersom det er kvalifisert sannsynlighetsovervekt for at anken ikke fører frem. Det andre alternativet er å beholde dagens kvalifikasjonskrav, men å åpne for at anke kan nektes dersom lagmannsretten finner det lite sannsynlig at anken vil føre fram og at ankeprøvingen ikke vil stå i et rimelig forhold til sakens betydning.

Domstoladministrasjonen er av den oppfatning at silingsadgangen bør utvides, og mener sistnevnte alternativ gir den beste silingsmekanismen. Fordelen med dette alternativet er at det ikke bare

utvider dagens silingsadgang, men også sier noe om vurderingskriteriene, herunder at hensynet til proporsjonalitet skal vektlegges ved vurderingen.

5.4. Mulig forslag til endring i tvisteloven § 29-13 fjerde ledd

Departementet fremmer som et mulig forslag at den absolutte fristen i § 29-13 fjerde ledd for å gi parten varsel om at anken overveies nektet fremmet, blir endret fra en til to måneder. Domstoladministrasjonen støtter forslaget, og viser til at fristen i mange tilfeller blir for knapp jf. rapporten «Reformer i ankeinstans» s. 18, der dette spørsmålet er vurdert.

6. Behandling i forliksrådet

6.1. Verdigrensen for saker som skal behandles i forliksrådet

Domstoladministrasjonen slutter seg til det generelle utgangspunktet at flest mulig tvister bør løses på lavest mulig domstolsnivå, og støtter forslaget om å heve grensen for obligatorisk forliksrådsbehandling. Vi mener det er naturlig å heve grensen til samme nivå som verdigrensen for småkravsprosess.

7. Diverse spørsmål

7.1. Saksanlegg ved Oslo tingrett og Oslo byfogdembete

Domstoladministrasjonen støtter forslaget om å innføre en adgang til å henvise en sak som er fremmet for feil saklig domstol, til den domstol som har riktig saklig kompetanse. Vi slutter oss til begrunnelsen som er gitt i høringsnotatet.

7.2. Domsavsigelse ved sirkulasjon

Domstoladministrasjonen er positiv til forslaget om å endre § 19-4 annet ledd, slik at det skal være adgang til å signere rettsavgjørelser ved sirkulasjon, uten at det stilles krav om at alle dommerne signerer på det samme eksemplaret. Tillegget «eller på et likelydende dokument» synes å gjelde underskrift på rettsavgjørelser i papirformat. Første del av setningen står uendret, og vil slik vi oppfatter det, være dekkende også for rettsavgjørelser som signeres i elektronisk form. Bestemmelsen må derfor som helhet oppfattes å være teknologinøytral, noe som er svært viktig, da elektronisk signatur etter hvert vil være den praktisk viktigste løsningen. Vi vil imidlertid ta til orde for at uttrykket undertegnet byttes ut med uttrykket signert, da dette vil være mer i tråd med den terminologien som oftest brukes ved omtale av elektroniske løsninger.

8. Fjernmøter, fjernavhør og fjerntolkning

Endring av reglene om bruk av fjernmøteteknologi i domstolene er ikke blant temaene i høringsnotatet. Bruk av fjernmøteteknologi har imidlertid tidligere vært på høring i forbindelse med Straffeprosessutvalgets utredning NOU 2016:24 – Ny straffeprosesslov.

Straffeprosessutvalget foreslo endrede regler om fjernavhør og fjernmøter, nedfelt i domstoloven, med anvendelse for både straffesaker og sivile saker.

Domstoladministrasjonen oppfordrer departementet til å følge opp forslaget til nye regler om fjernavhør og fjernmøter i domstoloven sammen med oppfølgingen av denne høringsssaken. Dette under forutsetning av at endringsforslag på bakgrunn av denne høringsssaken fremmes for Stortinget først.

Dagens regelverk gir for snever adgang til bruk av fjernavhør, fjernmøter og fjerntolkning. Hensynene til effektiv avvikling av den enkelte sak og god ressursutnyttelse generelt, tilsier større fleksibilitet enn i dag. Mer fleksible regler vil gjøre at domstolene kan velge en gjennomføringsmåte som passer i det enkelte tilfellet. Det samme gjør hensynet til vitner, sakkyndige og andre aktører. Økt bruk av fjerntolkning gir også et betydelig potensial for effektivisering, herunder reduksjon av kostnader. Fjernmøter og fjernavhør vil kunne være et virkemiddel når domstolenes arbeidsmåter skal moderniseres, og er et sentralt tema i prosjektet Digitale domstoler.

Domstoladministrasjonens oppfatning er at bruk av fjernmøteteknologi bør likestilles med direkte oppmøte, slik at det overlates til retten i den konkrete sak å velge mellom de to alternativene ut fra hensiktsmessighets- og forsvarlighetshensyn.

9. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet legger til grunn at endringsforslagene ikke medfører økonomiske eller administrative kostnader av betydning for domstolene, og foreslår at dette håndteres innenfor gjeldende budsjettammer.

Enkelte av endringene som er foreslått eller vurdert i høringsnotatet, vil utløse et behov for endringer i saksflyten og tidslinjen i LOVISA, og en gjennomgang og endring av ulike maler. Dette vil komme i tillegg til tiltak og oppdateringer som ligger i produktkøen for utvikling og oppdatering av LOVISA. Uten at kapasiteten økes, vil behovet for nye endringer få konsekvenser for prioriteringen av andre ønskede utviklingstiltak. Vi vurderer det likevel slik at endringene som er foreslått ikke utløser et så stort utviklingsbehov at det er nødvendig å be om ekstra tildelinger beregnet for dette spesifikke formålet.

Flere av forslagene som er fremsatt i høringsnotatet har som formål at saker skal finne sin endelige løsning på et lavest mulig domstolsnivå, noe som vil kunne være effektiviserende og bidra positivt til saksavviklingen i domstolene. For øvrig kan vi ikke se at forslagene fører til økte kostnader eller gevinster av betydning for domstolene.

Vår foreløpige vurdering er at endringsforslagene er av en slik karakter at utvikling av LOVISA ikke er en absolutt forutsetning for at domstolene skal kunne ta endringene i bruk. Hvis lovendringene trer i kraft før saksflyt og maler er endret, vil domstolene bli påført et midlertidig ekstraarbeid for å omgå problemet med gammel saksflyt og utdaterte maler. Det vil av den grunn være en klar fordel om Domstoladministrasjonen gis noen tid til å forberede endringene før ikrafttredelse.

Trondheim, 16. november 2018

Sven Marius Urke
direktør

Solveig Moen
avdelingsdirektør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.